

BEHANDELSUGGESTIES

Tien behandelingen voor logopedisten met TOLK

Logopedisten kunnen aan de hand van TOLK *praten met je kind!* :

- 1) ouders bewust maken van hun handelen als het om taalstimulering gaat
- 2) ouders op eenvoudige wijze betrekken bij de therapie

BEHANDELING 1 (Introductiefilm)

Inleiding

Logo vertelt: 'Kinderen ontdekken hoe je iets zegt en hoe de dingen heten in het gesprek van alledag. Als de taalontwikkeling onvoldoende is in vergelijking met leeftijdgenoten kan dat allerlei oorzaken hebben. Dikwijls weten we niet precies wat de oorzaak is van de taalachterstand. Wat we wel weten is dat het helpt als je veel en op een goede manier met je kind praat bij alles wat je doet en laat. Soms komt het er niet zo van om dat te doen. Daarom wil ik graag een film laten zien over waarom het mis gaat en wat dat betekent. Het is natuurlijk maar film en de makers hebben het een beetje overdreven, maar de situaties zijn voor ons allemaal wel herkenbaar.'

Introductiefilm

Bekijk samen de algemene introductiefilm. Laat ouders vooral letten op de reacties van het kind in de film (ouders leren observeren).

De film laat zien dat, als je veel praat tegen je kind en aandacht geeft aan wat het zegt, kinderen gaan meewerken, dat ze lachen, dat *praten met je kind!* geen tijd kost maar juist tijd oplevert. Bedenk samen met de ouders nog meer voordelen (kinderen leren voorspellen wat gaat gebeuren en dat versterkt het zelfvertrouwen, je krijgt een betere verhouding met je kind en minder strijd, kinderen gaan zelf initiatieven nemen en iets doen zonder aandacht te vragen, enz.).

BEHANDELINGEN 2 t/m 10 (themafilms)

Inleiding

Logo vertelt: Als ouders bij alles wat zij doen en laten, rijk een gevarieerd taal aanbieden dan ontdekken kinderen gemakkelijk hoe je iets zegt en hoe de dingen heten. Rijk wil zeggen met een brede woordenschat en gevarieerd wil zeggen dat een onderwerp op verschillende manieren terugkomt. Een voorbeeld: paard/pony/schimmel/veulen enz. (woordenschat) in het echt, met speelgoed, in een boekje, op een tekening, of in een liedje (gevarieerde manier). Ik ga nu een film laten zien over een maandthema van het peuter- en kleuteronderwijs. Weet u welk thema nu op de school/speelzaal van uw kind aan de orde is?

Vaak zullen ouders niet weten welk thema op school aan de orde is. Vraag ouders dan op school te kijken naar raamversieringen, inrichting van de klas, en werkjes die het kind

BEHANDELSUGGESTIES

meekrijgt. Bespreek samen wat het thema zou kunnen zijn. Zo leren ouders observeren en worden ze zich bewust van het feit dat wat ze zien ook iets betekent voor hun kind. Als ouders eenmaal weten wat het thema is, vraag dan wat de ouder ervan afweet en wat je thuis met het thema kunt doen. Bedenk welke activiteiten er rondom het thema thuis plaatsvinden en hoe dat hier wordt ingevuld en eventueel hoe het in hun moederland gaat.

Themafilm kiezen

Kies een themafilm die past bij:

- het maandthema van de school van het kind
- de leeftijd van de kinderen
- de culturele achtergrond van de ouders
- het behandeldoel

Bekijk vervolgens samen de themafilm. Bespreek wat de ouder ervan vindt. Wat de ouder zelf zou doen in dat geval. Je kunt ook uitleggen dat er icoontjes in beeld komen en vertellen wat de icoontjes betekenen (zie blz. 12/13/14 van de handleiding). Vraag waarom de icoontjes juist op die plek verschijnen in de film (wat doet de ouder daar precies). Je kunt ook de kijkvragen bij de film gebruiken en een paar vragen stellen (nooit allemaal). Stel de vragen mondeling. De antwoorden staan erachter. Bespreek ook de 'Ideeën voor thuis' (blz. 30 en verder in de handleiding). Tot slot geeft je reminders (3 stickers) mee naar huis, want weten hoe het moet is niet genoeg, ouders moeten het ook doen. Met deze behandelingsuggesties wordt een verbinding gelegd tussen directe (zwart) en indirecte therapie (blauw).

BEHANDELING 2

Thema Lichaam

Met de themafilm 'Lichaam' kun je invulling geven aan behandeldoelen:

- 1) lichaamsschema
- 2) woordenschat
- 3) liedjes en beweging een rol laten spelen
- 4) kijken en vergelijken
- 5) combinatie van zintuigen gebruiken (voelen, luisteren door geluiden te maken met je lichaam, kijken)

Ad 1,2)

Je wilt graag dat het kind de namen van alle lichaamsdelen leert kennen en zich bewust wordt van zijn lichaamsschema. Je kunt dan bijvoorbeeld met een pop werken en doen alsof de pop ziek/gewond is. Overal moeten verbanden en pleisters worden aangebracht en ook moet de pop natuurlijk wat pilletjes voor... en een drankje... Benoem telkens de namen van de lichaamsdelen van de pop en vergelijk ze met die van het kind. Vraag eventueel of het kind zelf ook wonden heeft of wel eens pijn in..... Plak eventueel ook een pleister bij het kind of leg een verbandje aan. Wrijf wat zalf ergens, enz.

Ad 3)

Misschien kent de ouder een liedje in de eigen 'moedertaal' met eventueel bewegingen.

BEHANDELSUGGESTIES

Ad 4)

Door in de spiegel te kijken kun je vergelijken. Een voorbeeld daarvan is in de film te zien. Expres iets verkeerd zeggen is ook een leuke manier om de aandacht vast te houden. Een leuke opdracht rondom 'vergelijken' zou eveneens kunnen zijn alle schoenen van iedereen thuis naast elkaar zetten en bekijken welk paar van wie is. Wat is het verschil tussen schoenen voor volwassenen en voor kinderen, voor jongens en voor meisjes, voor de zomer en voor de winter, enz. Dit kun je met kleding doen. Denk hierbij aan hoeden, jassen, of handschoenen.

Ad 5)

En leuke luisteroefening is geluiden maken met allerlei lichaamsdelen. Klakken met je tong, knarsen met je tanden, klappen in je handen, wrijven over je huid, enz.. Ogen dicht en raden wat je hoort. Welke bewegingen en welk geluid kun je maken met welk lichaamsdeel.

Aan het einde van de behandeling kun je met de ouder de film 'lichaam' bekijken. De film maakt duidelijk wat je allemaal nog meer kunt doen rondom dit thema. Aan de hand van de film kun je samen bedenken hoe het thema thuis verder kan worden ingevuld.

BEHANDELING 3

Thema School

Met de themafilm 'School' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) ordenen
- 3) besef van tijd en volgorde

Ad 1)

Gebruik vertelplaten met afbeeldingen van school en klas. Bespreek wat je allemaal in de klas ziet en wat op het schoolplein. Praat over wat je op school allemaal kunt doen en of je thuis ook 'schooltje' kunt spelen. Bedenk wat je daarvoor nodig hebt.

Ad 2)

In het peuter- of kleuterlokaal zijn allemaal verschillende speelhoeken. Welke hoeken zijn er en wat kun je vinden in welke hoek. Laat de ouder samen met het kind in de klas alle hoeken bezoeken en benoemen wat ze er zien en wat kinderen er kunnen doen. Laat erover vertellen in de volgende behandeling.

Ad 3)

Praat over hoe een dag op school eruit ziet. Wat doe je eerst en wat gaat de juffrouw dan doen. Het is leuk om dit te ondersteunen met plaatjes over binnenkomen, jas ophangen, afscheid moeder, kringgesprek, spelen in de hoeken, fruit eten, buiten spelen, werkjes, opruimen, jas aantrekken, naar huis, enz.

Als je dit gedaan hebt kun je met de ouder de film 'School' bekijken. De film maakt duidelijk wat je allemaal nog meer kunt doen rondom dit thema. Aan de hand van de film kun je samen bedenken hoe het thema door de ouder verder kan worden ingevuld.

BEHANDELSUGGESTIES

BEHANDELING 4

Thema Verkeer

Met de themafilm 'Verkeer' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) taal-denken (vorm, kleur, plaats, trappen van vergelijking)
- 3) kijken en vergelijken
- 4) luisteren

Ad 1)

Materiaal: allemaal verschillende speelgoedauto's, fietsen en een stoplicht. 'Zullen we eens kijken hoe de auto's eruit zien en hoe ze heten. Vrachtwagen, truc, sportauto,' enz. Zet de auto's in de file voor het stoplicht en geeft opdrachtjes over bijvoorbeeld welke mag gaan rijden.

Ad 2)

Welke kleuren hebben de auto's allemaal? Die is wel groot/klein/mooi/lelijk, enz. Kijk eens wat een grote ronde band achterop de auto en zie je die kleine vierkante ramen opzij...'

Ad 3)

Je kunt een leuk prentenboek over auto's gebruiken of een fotoboek en de speelgoed auto's op de plaat zetten. Vergelijk de echte auto's met de tekening/foto.

Ad 4)

Luister naar de geluiden die je hoort op straat. Bedenk wat welk geluid maakt. Op straat hoor je ook vliegtuigen, trams, bussen, ziekenauto's, fietsbellen, enz.

Vervolgens samen met de ouder de film 'Verkeer' bekijken en samen bedenken waar, wanneer en hoe de ouder in gesprek kan gaan over alles wat er te zien en te beleven valt op straat.

BEHANDELING 5

Thema Het Weer

Met de themafilm 'Het Weer' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) het begrip van tijd
- 3) kijken en vergelijken
- 4) ordenen

Ad 1)

Gebruik leuke vertelplaten en echte dingen zoals bladeren, bloemen, eikels, takken, eieren, enz. Benoem alles en praat erover. Leg de echte dingen op de plaat waar ze horen. Bespreek waarom e.e.a. wel of niet bij dit seizoen hoort. Wat voor weer is het nu buiten? Hoe was het gisteren? Wat moet je doen als het regent?

BEHANDELSUGGESTIES

Ad 2)

Gebruik platen die horen bij de verschillende seizoenen en benoem wat je wanneer kunt doen (schaatsen en sleeën in de winter, zwemmen in de zomer, enz.). Wat is zomerweer, herfstweer, winterweer, lenteweer (denk aan temperatuur, neerslag, wind, wolken)?

Ad 3)

Vergelijk kleding voor koud weer, warm weer, regen, enz. Wat is anders en wat is hetzelfde (lange mouwen of korte, dik of dun, enz.)?

Ad 4)

Wat hoort bij lente, zomer, herfst, winter als het gaat om kleding? Leg echte kledingstukken of poppenkleding bij elkaar per seizoen.

Vervolgens samen met de ouder de film 'Weer' bekijken en samen bedenken waar, wanneer en hoe de ouder in gesprek kan gaan over alles wat er te zien en te beleven valt buiten als het gaat om het weer en de seizoenen.

BEHANDELING 6

Thema Boodschappen

Met de themafilm 'Boodschappen' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) sorteren
- 3) om de beurt
- 4) taal-denken(vorm kleur,plaats, trappen van vergelijking)

Ad 1)

Gebruik allemaal speelgoeddoosjes en winkelspulletjes. Benoem wat je waarmee kunt doen (schoonmaken, koken, opeten, enz).

Ad 2)

Combineer speelgoedspullen met afbeeldingen van een vertelplaat van een winkel op de goede plek. Groente bij de groetenafdeling, vlees bij de slagersafdeling, brood enz.

Ad 3)

Speel samen 'winkeltje'. Je bent om de beurt klant en winkeljuffrouw. Leuk om echt geld of speelgoedgeld te gebruiken en pakpapier.

Ad 4)

Alle producten in de winkel hebben vormen, kleuren en zijn groot of klein, kleiner dan, enz. Vergelijk de groente en het fruit (echt of speelgoed) en benoem de verschillen.

Vervolgens samen met de ouder de film 'Boodschappen' bekijken en samen bedenken waar, wanneer en hoe de ouder in gesprek kan gaan over alles wat er te zien en te beleven valt als het gaat om boodschappen doen en winkelen. Bespreek waar de ouder altijd boodschappen doet en hoe het samen met het kind zou kunnen.

BEHANDELSUGGESTIES

BEHANDELING 7

Thema Thuis

Met de themafilm 'Thuis' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) sorteren
- 3) kijken en vergelijken
- 4) plaats

Ad 1)

Gebruik een poppenhuis of meubeltjes uit een poppenhuis. Benoem alles wat je ziet.

Ad 2)

Zet speelgoedmeubeltjes op een vertelplaat (of platen uit een boekje). Wat hoort bij de badkamer, slaapkamer, keuken, enz.?

Ad 3)

Vergelijk de meubelen en vraag waarom iets bijvoorbeeld bij de keuken of de badkamer hoort, enz..

Ad 4)

Wat hoort boven, beneden, voor, achter, binnen, buiten, in de kast, naast de kast enz..

Vervolgens samen met de ouder de film 'Thuis' bekijken en samen bedenken waar, wanneer en hoe de ouder in gesprek kan gaan over alles wat er te zien valt in huis. Zoek echte meubels die horen bij de badkamer, slaapkamer, enz. Vergelijk ze met speelgoed meubels. Laat kinderen helpen met het schoonmaken van.....

BEHANDELING 8

Thema Dieren

Met de themafilm 'Dieren' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) taal-denken (kleuren, vormen, trappen van vergelijking)
- 3) tegenstelling
- 4) sorteren
- 5) luisteren

Ad 1)

Neem speelgoeddieren van plastic, pluche, enz. Bekijk de dieren, benoem ze en benoem de lichaamsdelen (neuzen, slurven, poten, hoeven, horens, vleugels, enz.).

Ad 2)

Vergelijking van dieren kan in kleur, vorm, grootte, aantal poten, gestreept, of gestippeld.

Ad 3)

Alles van dieren is te vergelijken in groot-klein, jong-oud, man-vrouw, mooi-lelijk, sterk-zwak, enz.

BEHANDELSUGGESTIES

Ad 4)

Sorteer de beesten op diertuindieren, boerderijdieren, insecten, vogels, vissen, twee poten, vier of meer poten, enz.

Ad 5)

Bedenk samen welke geluiden dieren maken. Geluidenlotto van dierengeluiden.

Vervolgens samen met de ouder de film 'Dieren' bekijken en samen bedenken waar, wanneer en hoe de ouder in gesprek kan gaan over alles wat er te zien en te beleven valt als het gaat om dieren. Dieren zijn overal te vinden; in de heg, in de vijver, bij de burens, enz.

BEHANDELING 9

Thema Eten

Met de themafilm 'Eten' kun je invulling geven aan behandeldoelen zoals:

- 1) woordenschat
- 2) alle zintuigen gebruiken
- 3) kijken en vergelijken

Ad 1)

Speelgoedgroenten, -fruit, -vlees, -brood, enz. Benoem alles wat je kunt eten. Moet je het koken of eet je het rauw? Kun je het smeren, bakken, fijnstampen, enz.? Is het lekker of niet?

Ad 2)

Neem een schoteltje en doe er diverse smaken op zoals zout, citroen, ketchup, suiker, mosterd, enz. Ruik, proef met vinger en vraag hoe het smaakt. Dit kan natuurlijk ook met koekjes, fruit, brood, enz..

Ad 3)

Echte en speelgoedetenwaren vergelijken. Leuk is ook om door te snijden en van binnen en van buiten de etenswaren te vergelijken (pitjes van binnen, andere kleur, enz.).

Vervolgens samen met de ouder de film 'Eten' bekijken en samen bedenken waar, wanneer en hoe de ouder in gesprek kan gaan over alles wat er te zien valt bij het koken en het eten aan tafel. Hoe en wat eten ze altijd thuis? Bespreek hoe de ouder het kind bij het koken kan betrekken.

BEHANDELING 10

Acteurs praten

In de films zijn ook de ouders aan het woord. Ze vertellen telkens over wat ze belangrijk vinden voor hun kinderen en hoe ze problemen hebben opgelost rondom rijk en gevarieerd taal aanbieden. Onderstaand een overzicht van onderwerpen waarover ouders in de verschillende films vertellen.

BEHANDELSUGGESTIES

- 1) Lichaam – Moeder vertelt hoe ze zichzelf en de andere gezinsleden vergelijkt. Ze kijkt of huidskleur een rol speelt voor haar kind. Moeder vertelt hoe ze bij het voorlezen iets fout zeggen gebruikt om de aandacht van haar kind vast te houden
- 2) School- Moeder zegt hoe belangrijk het is voor een kind om keuzes te leren maken. Ze vertelt ook dat ze vindt dat ouders betrokken moeten zijn bij de school om te weten wat er op school gebeurt.
- 3) Verkeer – Moeder geeft aan hoe belangrijk het is om altijd te praten tegen je kind. Je weet nooit wat een kind begrijpt. Moeder vertelt ook over de manier waarop ze in het gezin omgaan met twee talen.
- 4) Weer – Moeder zet uiteen hoe zij als alleenstaande werkende moeder worstelt met het aandacht geven aan haar kind en het uitvoeren van haar huishoudelijke werkzaamheden. Ze vertelt eigenlijk hoe ze rijk en gevarieerd taal aanbiedt. Ze verwondert zich erover dat het werkt.
- 5) Boodschappen – Moeder vertelt over hoe jammer ze het vindt dat ze altijd Nederlands spreekt en dat haar moedertaal te weinig aan bod komt.
- 6) Thuis – Moeder vertelt hoe ze rijk en gevarieerd taalaanbod vorm geeft. Moeder vertelt ook hoe ze het beste contact kan krijgen met haar kind.
- 7) Dieren – Moeder geeft aan waarom zij denkt dat moeders zo belangrijk zijn voor het leren van taal. Ze vertelt ook waarom ze zo verbaasd is dat kinderen altijd de samenhang tussen dingen zien.
- 8) Eten – Moeder vertelt hoe ze denkt dat kinderen het beste twee talen kunnen leren. Ze vertelt ook hoe haar kind omgaat met tweetaligheid.

Voor het voeren van een gesprek kun je gebruik maken van wat de acteurs vertellen over het onderwerp. Je kunt ze laten zien dat veel ouders dezelfde problemen hebben met taalontwikkeling en opvoeding en dat er allerlei oplossingen mogelijk zijn.

N.B.: In het algemeen kijken kinderen graag mee naar de films, maar als ze dat niet willen, laat ze dan even spelen.